

Latvajärvi etäisin Arkangelin hiippakunnan seurakunnista

Arkangelin hiippakunnan tiedonantoja (Arhangel'skie Eparhialnie Vedomosti) julkaisi vuosina 1907-1909 laajan artikkelisarjan, jossa selostettiin hiippakunnan karjalaisten seurakuntien oloja ja elämää. Oheisen artikkelin, joka käsittelee Latvajärven seurakuntaa, on Karjalan Heimolle suomentanut Nina Lavonen.

Latvajärvi on yksi etäisimmistä Kemin Karjalan seurakunnista. Se sijaitsee 320 virstaa Kemistä ja kahdeksan virstaa Suomen rajalta. Seurakuntaan kuuluu kaksi kylää, Latvajärvi ja Kivijärvi, jotka sijaitsevat lounaaseen Vuokkiniemestä.

Latvajärven 60 talosta puolet on rakennettu järven rantaan, toinen puoli on hajallaan huuttoreina ympäröivien vaa-rojen rinteillä 3-7 virstan etäisyydellä kirkosta. Kylän väestöstä on 177 miehiä ja 210 naisia.

Kivijärvessä on 40 taloa. Väestöstä on 130 miehiä ja 155 naisia. Matkaa Latvajärvestä Kivijärveen on noin kymmenen virstaa. Syksyin ja kevään rospuuton aikaan yhteydet kylien välillä ovat vaikeat. Talvela kulkeminen on helpompaa. Kesäisin kyliä yhdistää polkutie.

Latvajärven seurakunta on ainoa seurakunta Karjalassa, minne jonkin ajan kuluttua on tarkoitettu rakentaa tie, jollei hankkeelle tule mitään esteitä. Hankkeen takana ovat karjalaiset itse. Tie rakentaminen aloitettiin jo kesällä 1907 Vuokkiniemestä ja sen suunniteltu reitti kulkee Kivijärven ja Latvajärven kautta Suomen rajalle. *)

Latvajärven yhteydet muihin karjalaiskyläihin ovat kehnot. Kanssakäyminen on vaikeaa, kun ei ole teitä. Postikin tulee vain satunnaisesti. Valtion posti tuodaan Vuokkiniemeen, josta on vielä Latvajärveen 40 virstaa. Rahalahetykset ja paketit tuodaan ainoastaan Uhtualle saakka, jonne on matkaa 95 virstaa. Vuokkiniemessä posti jää volostin hallintoon ja on siellä niin kauan, kunnes joku satuu matkustamaan Latvajärveen tai Kivijärveen. Rospuuton aikana posti saattaa lojua Vuokkiniemessä pari kuukautta ja ylikin.



Latvajärven kirkko v. 1894 Inhan valokuvaamana.

Vaikka paikalliset karjalaiset viljelevätkin maata ja kasvattavat viljaa, heille riittää leipää ainoastaan kolmeksi, hyvä jos neljäksi kuukaudeksi vuodessa. Maanviljelys ei näin ollen takaa karjalaisten elantoa. Lisäelinkeinona on liikkuva kaupankäynti Suomessa. Tämä laukkukaupalla kulkeminen ei kannata erityisen hyvin; tulot jäävät vähäisiksi. Metsätyöt sensijaan antavat mahdollisuuden ansaita paremmin; tulot ovat 100-200 ruplaa hevosta kohti. Puutavara vietään Suomeen, minne myös jäävät savotalla ansaitut rahatkin: niillä hankitaan mm. elintavikkeita kotiin tuotaviksi.

Savottatöissä tarvitaan kuitenkin hevonen, jota läheskään kaikilla paikallisilla karjalaisilla ei ole mahdollisuutta pitää. Raskaassa työssä hevonen tarvitsee hyvän ruokinnan, heiniä sekä leipää, jota karjalaisilla ei riitä edes itselleenkaan. Lisäksi heinä on huonolaatuista. Kaikkiaan Latvajärven seurakunnassa lasketaan olevan ei enempää kuin kolmekymmentä hevosta.

Karjatalous, lehmien ja lampaiden pito, on paikallisen väestön tärkein elinkeino. Joka talossa on kaksi lehmää, joissakin enemmänkin, jopa 7-8.

Maidosta saatava voi myydään Suomeen hintaan kahdeksan ruplaa/ puuta = n. 16 kiloa. Suomalaiset ostavat myös lampaita, joita myydään etenkin syksyisin melko hyvään hintaan.

Paikallinen väestö tarvitsisi taloudellisen tilansa kohentamiseksi opastusta monissa maatalousasioissa, mm. heinäviljelyssä ja voin järkiperaisessä valmistuksessa. Tietojen ja taitojen puute ilmenee myös asioissa, joissa tarvitaan kädentaitoja. Kun eri alojen käsityöläisistä on puute, monista tarvekaluista joudutaan maksamaan hyvät rahat rajantakaisille suomalaisille.

Yleisesti ottaen seurakuntalaiset elävät köyhästi. Heidän asuntonsa ovat pieniä, vaatimatomia mökkejä. Harvoja poikkeuksia lukuunottamatta paikallisessa karjalaistalossa on vain yksi huone, johon on lisätty heinälato ja läävä. Taloissa on riukukatot ja kateaineena kuusenhavut.

Kun leipä ei riitä, karjalaiset syövät pottua, jota sekoitetaan jauhoihin. Ruokavalio on sangen niukka. Jauhot maksavat talvelta 8-9 ruplaa säkiltä (kesällä 12-13 rpl), ryynit 8-9 rpl naulalta, voi 37-40 kopeikkaa naulalta. Järvistä saa huonosti

kalaa, enimmäkseen vain ahventa ja särkeä.

Peruna on kaikkien huokein elintarvike: sitä voi ostaa 26 litraa hintaan 25-30 kopeikkaa. Lihalla ja kalalla on karjalaisen ruokapöydässä toisarvoinen merkitys. Ne ovat vain pienenä lisänä peruselintarvikkeiden perunan, nauriin, maidon, leivän sekä sienten ja marjojen ohessa.

Vanhuuden lisäksi yleimpiä kuolinsyitä ovat tuberkuloosi, vatsakatarri ja reuma. On myös muita sairauksia. Uhtuan välkäri käy kerran vuodessa Latvajärven kylässä lapsia rokottamassa. Jo yksin se, että lähin paikka, mistä lääkäriänapua saa, on lähes sadan virstan päässä, osoittaa selvästi, että terveydenhuolto on lähes olematonta.

Tästä johtuu seurakunnan papin mukaan, että karjalaiset omasta tahdostaan tai vastoin tahtoaan joutuvat turvautumaan tietoneikkoihin ja tietäjiin.

Kivijärven kylässä on lukutaitoisia vuonna 1903 perustetun alkeiskoulun ansiosta 70. Latvajärvessä lukutaitoisten määrä on sangen pieni. Sinnekin oli tarkoitus avata koulu, mutta asia jäi silleen varojen puuttuessa. Pappi olisi halukas opettamaan lapsia, mutta ei voi, kun kylässä ei ole sopivia tiloja

Taulukko: Seurakunnan väestökehitys

Vuosi	avioliittoja	syntyneitä		kuolleita	
		P	T	P	T
1899	2	10	14	10	4
1900	1	7	8	4	-
1901	8	7	5	13	13
1902	3	7	12	5	2
1903	6	6	14	2	10
1904	4	14	10	2	4
1905	6	9	8	6	1
1906	8	7	12	7	5
1907	3	11	16	1	2
Yhteensä	41	78	99	50	41

koululle.

Vuoteen 1908 Latvajärvi ja Kivijärvi kuuluivat - ja kuuluivat myös edelleen - Vuokkiniemen seurakuntaan. Latvajärven kirkko on rakennettu vuonna 1890 Pietarissa kauppiaina toimineen Ivan Iivananpoika Mitrofanoffin lahjarahoin ja seurakuntalaisten tuella. Vuodesta 1898 lähtien toinen Vuokkiniemen papeista on ollut siirrettyinä Latvajärven seurakuntaan.

Latvajärven pieni kirkko on köyhin ja vaatimattomin koko Kemin Karjalan alueella. Kirkossa ei ole ikonostaasia ja ympärysaitakin puuttuu. Papin kertoman mukaan ikoneita on vain neljä, ja seurakuntalaiset joutuvat rukoilemaan tyhjiille seinille. Myös jumalanpalveluksessa tarvittava esineistö on puutteellista; ei ole hiiliastiaa, ei kirkkoliinoja eikä ehtoollisvälineistöä, ei liioin mattoja. Sakasti on vaatimaton. Kello-tornia kirkossa ei ole ja kellojakin vain yksi, painoltaan 30 naulaa. Seurakuntalaiset eivät köyhyytensä tähden voi auttaa kirkkoa eikä pappi ole löytänyt hyväntekijöitä (sponsoreita).

Vähäisiä parannuksia tilanteeseen oli kuitenkin tulossa, sillä aidan rakentamista varten seurakunta sai hiippakunnalta keväällä 1909 varoja 30 ruplaa. Muita tarpeita varten luvattiin lähettää rahaa kun papilta saadaan tieto, paljonko maksavat ne kirkolliset esineet, joita Latvajärven kirkkoon tarvitaan. Karjalan veljeskunnan Kemin osasto oli huolestunut kirkon ikonien vähäisestä määrästä ja ehdottaa lisähankintoihin varoja 100-150 ruplaa.

Harvoja poikkeuksia lukuunottamatta kaikki Latvajärven seurakuntalaiset ovat oikeauskoisia ortodokseja. Jonkin verran oli niitä, jotka noudattivat salaa vanhauskoisten oppia. He tuovat lapsensa papin kastettavaksi, mutta hautaavat vainajansa itse. Ruumiinsiunauksen toimittaa usein Kontokin seurakunnassa Akonlahdessa

asunut vanhauskoispappi, jonka puoleen näissä asioissa kääntyään.

Kirkossa oikeauskoiset karjalaiset kävivät melko uutterasti etenkin suurina pyhinä ja paaston aikaan. Ripillä ja ehtoollisella kävijöitä oli esim. vuonna 1896 kaikkiaan 200 henkeä, vuonna 1907 jo enemmän kuin 300 henkeä. Myös tuohusten käyttö lisääntyi: aikaisemmin tarve oli 10 naulaa, nykyään ei 30 naulakaan riitä.

Latvajärven pappi kertoo, että hänen seurakuntalaisensa uskovat täydellisesti ortodoksisen kirkkoon ja sen julistukseen. Suomalaisen saarnaajien puheisiin he eivät pane paljokaan painoa. Papin mukaan tämä on ilahduttava asia valankin, kun ottaa huomioon, että seurakunnan lähinaapurit ovat luterilaisia ja että karjalaiset ovat heidän kanssaan paljon tekemisissä.

Se, että karjalaisilla ei ole riittävästi ruokaa ja varoja sen hankkimiseksi on syynä siihen, etteivät he pidä kirkon määräämiä paastoja kovinkaan tarkasti. Tätä vastaan on mahdotonta taistella. Vaikea on myös hävittää kiroilemista, jota harjoittavat ei vain aikaihmiset, vaan heidän esimerkistään myös lapset.

Latvajärven seurakunnan papin taloudellista asemaa pitäisi ehdottomasti kohentaa. Pappi saa valtiolta palkkaa 400 ruplaa, esilaulaja 200 ruplaa vuodessa. Kirkollisista toimituksista tulee vähän lisää, noin 13-20 ruplaa vuodessa. Perheellisen on tällä rahalla hyvin vaikea tulla toimeen puhumattaan, että voisi säästää vaatteisiin ja muihin menoihin. Papin aseman tekee entistä tukalamaksi vanhanaikainen tapa, jonka mukaisesti valtion palkka maksetaan puolivuositain. Se pitäisi muuttaa nykyajan vaatimuksia vastaavaksi. Nyt pappi joutuu ottamaan velkaa, ja se tuo lisää vaikeuksia ja käykäliksi.

Joitakin aikoja sitten seura-kuntalaiset rakensivat papille uuden, kaksihuoneisen talon. Tätä ennen pappi asui karjalaisessa pirtissä. Pappila on kuitenkin hyvin kylmä ja vaatisi korjauksia. Esilaulaja asuu pienessä ja vaatimattomassa mökissä.

Hiippakunnan piispa ei ole kertaakaan käynyt Latvajärven seurakunnassa.

Toimituksen huomautus: Kyseessä on ilmeisesti Wienan Karjalaisten Liiton suunnitelma ajokelpoisen tien rakentamisesta Vuokkiniemestä Suomussalmelle. Vuokkiniemessä 27.5.1907 pidetyssä kokouksessa tietsiaa hoitamaan valittiin toimikunta, johon kuuluivat Stepan Lipkin, G. Titov ja Santeri Remsujeff, kaikki Vuokki-

niemestä. WKL antoi hankkeeseen rahaa 2 000 markkaa. Lisäksi saatiin Raumalta kauppias Sofronoffilta 2 500 markkaa. Keräyslistat kiersivät kylillä, rahaa karttui ja venäläisiltä viranomaisilta saatiin tienteokolupa ja mikä ihmeellistä, myös 400 ruplan avustus.

Tien rakentaminen alkoi 2.9.1907 Karkujoen ns. Vanhansillan korvasta Kivijärveen päin ja sitä jatkettiin niin kauan, kun maa oli sula. Talven aikana venäläinen virkavalta ja papisto alkoivat epäillä, että tiehommasta koituu vaara Karjalan venäläistämislle. Niin tietöiden jatkaminen kiellettiin ja VKL:n muukin toiminta joutui pahansuopaisen arvostelun ja kasvavan vainoamisen kohteeksi.

RUNOTERAPIAPÄIVÄT - Eino Leinon hengessä

Kainuun kesäyliopisto järjestää **Runoterapiapäivät** Domnan-Pirtissä Suomussalmen Kuivajärvellä 29.-30.8.1997.

Runoterapiapäivien sisältö: etsitään uusia välineitä runoterapian käyttöön, runoterapian käyttö eri ihmisryhmille ja työskentelyn syventäminen, tutustuminen ortodoksisen tsasounaan, runonlausuntaa, viulunsoittoa, starinoita.

Päivien vetäjinä toimivat mm. psykiatrian apulaisprofessori Erkki Väisänen, kirjailija, pastori Risto Kormilainen.

Osallistumismaksu: 550 mk sisältäen yöpymiset, lounaat ja kahvit.

RUNON MAISEMA - kalevalamittaisien runojen ja nykyrunojen näkymiä

Kainuun kesäyliopisto ja Kalevalaiset Naiset järjestävät Runon maisema -tapahtuman Domnan Pirtissä Suomussalmen Kuivajärvellä 19.-21.9.1997

Tutustuminen runojen maisemiin aloitetaan perjantaina retkellä Jyskyjärvelle, kauniiseen ja hyvin säilyneeseen vienankarjalaiseen jokivarsikylään. Lauantaina keskitytään kalevalamittaisen epiikan, lyriikan ja loitsujen näkymiin ja mielen maisemiin sekä perehdytään vienankarjalaiseen kirkkoperinteeseen. Sunnuntaina liikutaan 1900 -luvun runojen maisemissa.

Luennoijina mm. Pekka Laaksonen, Tuulikki Karjalainen, Kaija Valkonen, Tarja Kupiainen, Ulla Piela.

Osallistumismaksu 1050 mk sisältäen seminaarin, matkan, majoituksen, muun ohjelman ja ruuat. Vain seminaari 700 mk, sis. majoit. ja ruuat. Vain matka 400 mk.

Ilmoittautuminen ja tied. Kainuun kesäyliopiston toimistoon puh. (08) 6133 058.

Tervetuloa luonnonkauniiseen karjalaiskylään ja matkalle Vienan Karjalaan!